

ГОВОР В. Д. ДИРЕКТОРА ЗАВОДА ЗА ИНТЕЛЕКТУАЛНУ СВОЈИНУ ГОСПОДИНА ВЛАДИМИРА МАРИЋА НА ПРОСЛАВИ ПОВОДОМ ОБЕЛЕЖАВАЊА ДАНА ЗАВОДА

Завод за интелектуалну својину, 15. новембар 2017. године

Драги пријатељи Завода за интелектуалну својину,

Велико ми је задовољство да вас све поздравим на 97. рођендану Завода за интелектуалну својину, најстарије и најважније српске институције која се бави заштитом права интелектуалне својине. Током своје историје, дуге, ево већ скоро један век, Завод је мењао своје називе и надлежности, развијао се и напредовао некада брже а некада спорије, али се показао у великој мери имун на идеолошке и политичке промене кроз које су ова земља и ово друштво деценијама пролазили. Делом је то зато што је наше национално законодавство у овој области одувек било обликовано под снажним утицајем међународног права, а делом и због тога што је идеја заштите интелектуалне својине, барем од почетка 19. века па надаље, један од неспорних закона економског развоја сваког модерног друштва - наградити људски рад, платити раднику за његов зној да би он и даље радио и да би на крају и друштво од тога имало неку корист. У Уставу једне велике земље, у делу који се односи на заштиту ауторског права, стоји да „примарни циљ ауторског права није да награди рад аутора, већ да унапреди развитак науке и уметности”. Историја интелектуалне својине је, чини ми се, историја сазревања човекове свести о значају интелектуалног рада и потреби да друштво такав рад призна и награди, ради сопствене користи.

Историја бележи име првог античког издавача књига: то је био Атик - човек великог богатства, заљубљен у Грчку културу, колекционар уметничких дела и библиофил. Он је био и лични пријатељ Цицеронов и његов први књијар и издавач. Историјски списи показују међутим да Атик није остваривао било какав приход од продаје Цицеронових књига и рукописа. Издавање књига у то време имало је политички, а не финансијски циљ. Уопште узев, било је то време када се писцима ништа није плаћало, сем онима чије би позоришне комаде евентуално откупила градска управа. Били су потребни векови да се то промени и да се идеја награде за писце и ствараоце преточи у законе и међународне уговоре. Однос државе, као политичке институције данас је другачији, али како изгледа однос обичних људи према том питању? Прочитао сам једном податак да чак 80% младих у Холандији не види ништа лоше у размени пиратских садржаја на интернету и сећам се како сам се запитао да ли је то могуће. А онда сам помислио да је постојало време када су људи са одобравањем гледали на робовласништво као на легитиман друштвено политички и економски систем. О робовском раду је чак и Аристотел писао похвално. Нико није доводио у питање моралну оправданост робовласништва јер роб је био непријатељ коме је поштеђен живот. Оно што се нама понекад чини јасно и очигледно, можда другим људима не изгледа тако. Присећам се такође како сам пре неколико година осећао отпор према ономе што зовемо „ширење свести о значају интелектуалне својине” јер сам сматрао да је то нека врста потцењивања интелектуалне својине. Зашто би се трошио новац и време на убеђивање људи да интелектуална својина вреди и да је треба штитити, кад је то већ на први поглед јасно сваком добронамерном и иоле разумном човеку? Данас ми се чини да то има

смисла и да је то нека врста мале просветитељске мисије коју спроводе све модерне земље - безазлене пропаганде у општем интересу. Ипак, то не значи да је интелектуална својина имуна на промене. И она мора да се мења и прилагођава друштвеном тренутку, тако да увек служи културном и економском напретку једне земље. Иза те фразе коју је лако рећи, крије се заправо суптилно одмеравање интереса између писца и издавача, сликара и галеристе, колективних организација и емитера, проналазача и оног који би да користи његов проналазак и тако даље, све са циљем постизања једног праведног баланса интереса између различитих интересних група. Поштовање интелектуалне својине своди се на то да на крају неко нешто мора да плати а људи, на жалост, честу нису вољно да то и учине. То је и извор свих проблема у вези са спровођењем права интелектуалне својине.

Данас читаве индустрије почивају на интелектуалној својини. У Европској унији, индустрије које интензивно користе интелектуалну својину – а то су индустрије у којима се жигови, патенти, индустријски дизајн, ауторско право итд., користе више од европског просека - доприносе са 27,8% свих радних места у Европској унији. То значи да споменуте индустрије данас запошљавају око 60 милиона становника Европске уније. Поред тих 60 милиона радника, у такозваним “повезаним индустријама”, које су директно зависне од индустрија које интензивно користе права интелектуалне својине (на пример индустрије аудио и видео уређаја који служе за репродуковање ауторских дела) запослено је још 22.2 милиона радника. Укупно у Европској унији, у индустријама које интензивно користе интелектуалну својину и са њима повезаним индустријама, данас ради 82.2 милиона запослених. Када је реч о приходима које те индустрије стварају, навешћу да су у периоду од 2011-2013. године споменуте индустрије створиле укупно 42% бруто домаћег производа Европске уније, односно 5.7 трилиона евра. Разумљиво је онда да Европској унији није свеједно како и у којој мери земља кандидат штити права интелектуалне својине. Једноставно - без доследне заштите интелектуалне својине у складу са европским принципима, нема ни нашег чланства у Европској унији.

Завод за интелектуалну својину је институција са великим јавно правним овлашћењима, способна да значајно утиче на креирање политике ове земље када је реч о заштити интелектуалне својине. Ове године, двадесетог јуна, отворили смо поглавље 7 – интелектуална својина. То је био велики посао који је су изнели запослени у Групи за међународну сарадњу Завода и наше колеге из државних органа надлежних за спровођење права.

Након кратког времена од Европске комисије добили смо и мерила за затварање тог поглавља. Србија, у најкраћем, мора да усагласи своје прописе са европским актом и да унапреди заштиту права интелектуалне својине. Иако Европска комисија наглашава да Србија у области интелектуалне својине поседује висок степен усаглашености својих националних прописа са европским, ниво хармонизације, потребан за затварање поглавља, ми још увек нисмо достигли. Три наша закона су од посебног интереса за Европску унију: Закон о ауторском и сродним правима, Закон о жиговима и Закон о патентима. Потребно је поред осталог унификовати норме које уређују питање исцрпљења права интелектуалне својине, ускладити Закон о ауторском и сродним правима тако да омогући чвршћу заштиту наших аутора и носилаца сродних права, унети неопходне измене у Закон о патентима и Закон о жиговима. Поред тога, потребно је додатно радити на спровођењу права интелектуалне својине, а један од кључних захтева који се пред нас поставља јесте чвршћа сарадња између органа надлежних за спровођење права и њихово једнообразно поступање, нарочито када је реч о форми извештавања о

повредама права интелектуалне својине. Европска унија је у том погледу позвала Србију да на редовном, шестомесечном нивоу, обавештава Унију о сарадњи органа надлежних за спровођење права, о кампањама које спроводи са циљем подизања свести јавности о значају права интелектуалне својине, сарадњи са релевантним институцијама из иностранства, јачању људских капацитета, између осталог, повећању броја запослених, технолошким унапређењима која примењује у борби против пиратерије и кривотворења, капацитетима царинских органа да складиште и уништавају кривотворену и пиратску робу и тако даље. Статистички подаци мораће да буду једнообразни и тим поводом Преговарачка група за поглавље 7 је прошле недеље одржала састанак ради договора о форми споменутих извештаја. Планирано је да почетком наредне године почнемо са слањем једнообразних статистичких извештаја.

У Заводу за интелектуалну својину, у последњих годину дана, бележи се благи раст броја свих пријава права индустријске својине. Најзначајнији је онај који се односи на валидације европских патената којих је у 2016. години било 992, а крајем октобра 2017. године, 997.

Услуга онлајн подношења пријава права индустријске својине коју смо покренули у мају 2016. године још увек се развија. Тренутно, 29% свих пријава поднетих Заводу за интелектуалну својину у току 2017. године поднето је преко интернета, скоро једна трећина. Надам се да ће тај број у будућности бити већи. Знање и способности наших колега из групе за ИТ такве су да их сада и WIPO ангажује у различитим европским земљама као ИТ мисионаре ИПАС система, а ангажовани су и на пројекту ЕПО регистра. Захваљујући нашим колегама, Србија је једна од шест земаља чланица ЕПО-а које су укључене у тај пројекат, што је успех и част за нашу земљу.

Иако је број пријава жигова ове године у порасту, а број службеника који раде на тим пословима нешто мањи него прошле године, истакао бих да су наше колеге из Одељења за жигове успеле да, у току 2017. године, смање залихе за 603 пријаве закључно са октобром месецом, а договор је да тај број буде између 800-1000 до краја године. Смањење залиха у току 2017. године остварио је и патентни сектор.

Центар за едукацију и информисање организовао је у 2017. години бројне семинаре и предавања: 29 за универзитете и институте; 9 за мала и средња предузећа и општу јавност. Завод је имао штанд на 8 сајмова у земљи и иностранству, пружио је услуге дијагностике интелектуалне својине за 37 малих и средњих предузећа, и тако даље. Наши предавачи су ангажовани у оквиру ЕПО академије за презентовање добре праксе у извођењу услуге Дијагностике као и за састављање приручника за извођење услуге која ће се проширити на већи број земаља чланица.

Истакао бих и да смо у 2017. години завршили и послове око архивирања старих предмета. Архивирано је укупно 26705 списа патената, малих патената, жигова и индустријског дизајна чиме је тај велики посао приведен крају.

Послови надзора над радом организација за колективно остваривање ауторског и сродних права такође су текли добро. Систем колективног остваривања је важан, ако не и најважнији сегмент ауторског и сродних права. Реч је о комплексном и тешком послу који носи велику одговорност а ја верујем да смо током година постигли доста на пољу доследног спровођења закона у овој области и изградњи добрих односа са организацијама.